

มาเลเซียกับความย้อนแย้งเชิงนโยบาย : กรณีคาสิโนในรัฐที่ประชากรส่วน ใหญ่เป็นมุสลิม*

MALAYSIA AND THE POLICY CONTRADICTIONS: THE CASE OF CASINOS IN A MUSLIM-MAJORITY STATE

ชัยวัฒน์ มีสินฐาน

Chaiwat Meesanthan

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Thammasat University

Corresponding Author E-mail: chaiwat.m@arts.tu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความย้อนแย้งเชิงนโยบายระหว่างบทบัญญัติของศาสนาอิสลามกับการดำเนินนโยบายการพนันอย่างถูกกฎหมายของรัฐบาลมาเลเซีย 2. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการประนีประนอมของรัฐมาเลเซียในการจัดการอุตสาหกรรมคาสิโนในบริบทที่อิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ และ 3. เพื่อประเมินผลกระทบทางสังคม เศรษฐกิจ และจริยธรรม พร้อมเสนอข้อค้นพบที่สามารถประยุกต์ใช้ในบริบทไทยและอาเซียน รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แนวคิด State Pragmatism, Confessional Muslim-Based State, Policy Contradiction Theory และแนวคิดการอยู่ร่วมกันของศาสนาและเศรษฐกิจ เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ ประเทศมาเลเซีย โดยเฉพาะกรณีศึกษา Genting Highlands ศึกษาเอกสารทางด้านรัฐศาสตร์ กฎหมาย และอิสลามศึกษา โดยการวิเคราะห์เอกสาร การสังเคราะห์งานวิชาการ และการทบทวนรายงานของภาครัฐและภาคประชาสังคม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. รัฐมาเลเซียดำเนินนโยบายที่ขัดแย้งกันเองโดยยอมให้มีคาสิโนอย่างถูกกฎหมายแม้อิสลามห้ามการพนัน ซึ่งสะท้อนความย้อนแย้งเชิงนโยบายภายใต้โครงสร้างรัฐที่รับรองศาสนา 2. รัฐใช้กลไกกฎหมายคู่ขนานและพื้นที่เฉพาะเพื่อประนีประนอมศาสนากับเศรษฐกิจ เช่น ห้ามมุสลิมเข้าคาสิโน แต่เปิดให้ผู้ไม่ใช่มุสลิมสามารถเข้าได้ 3. แม้นโยบายนี้จะสร้างรายได้จำนวนมากแก่รัฐแต่ก็ส่งผลกระทบต่อ

*Received April 13, 2025; Revised May 25, 2025; Accepted June 22, 2025

ภาพลักษณ์ของรัฐมาเลเซียในโลกมุสลิม และถูกวิพากษ์ในเชิงศีลธรรมจากกลุ่มศาสนาและประชาสังคม องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่ารัฐมุสลิมในโลกสมัยใหม่มีแนวโน้มใช้แนวทางประนีประนอมระหว่างศรัทธากับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยกำหนดพื้นที่เฉพาะเพื่อควบคุมสิ่งต้องห้าม ซึ่งบทเรียนนี้มีคุณค่าสำหรับการออกแบบนโยบายในรัฐพหุวัฒนธรรม เช่น ไทยหรือประเทศอื่น ที่ต้องเผชิญกับความหลากหลายของศรัทธาและการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรอบด้าน

คำสำคัญ: มาเลเซีย; คาลิโน; ความย้อนแย้งเชิงนโยบาย; มุสลิม

Abstract

Objectives of this research article were: 1.To examine the policy contradiction between Islamic principles and the Malaysian government's legalization of gambling, 2.To analyze the Malaysian state's compromising approaches in managing the casino industry within the context of Islam as the state religion, and 3. To assess the social, economic, and ethical impacts while proposing findings applicable to the Thai and ASEAN contexts. The research adopted a qualitative design, employing the concepts such as State Pragmatism, Confessional Muslim-Based State, Policy Contradiction Theory, and the coexistence of religion and economic systems as its analytical framework. The research area focused on Malaysia, specifically on the case study of Genting Highlands. Data were drawn from purposefully selected primary and secondary sources in political science, legal studies, and Islamic studies. Three main research instruments were utilized: legal document analysis, synthesis of academic literature, and review of reports from government and civil society organizations. The data were analyzed through content analysis and presented in descriptive interpretation.

The findings revealed that: 1. Policy Contradiction: The Malaysian state has adopted a policy that is contradictory to Islamic doctrine by allowing legal casino operations, reflecting deeper tensions within a state that officially recognizes Islam. 2. Policy Compromise: The government employs parallel legal systems and spatial regulations, such as prohibiting Muslims from

entering casinos while permitting access to non-Muslims. 3. Impacts: Although this approach generates substantial state revenue, it has led to moral criticism and concerns about the Malaysia's Islamic image from religious scholars and civil society groups. This study contributed to a broader understanding of how modern Muslim-majority states navigate tensions between faith and economic imperatives. It offered policy lessons for multicultural nations like Thailand and other ASEAN countries as they seek to balance religious values with inclusive economic development.

Keywords: Malaysia; Casino; Policy Contradiction; Muslim

บทนำ

ประเทศมาเลเซียมีลักษณะเฉพาะในฐานะรัฐที่มีความพยายามผสมผสานหลักศาสนาอิสลามกับการปกครองภายใต้ระบอบรัฐธรรมนูญสมัยใหม่ กล่าวคือ แม้จะไม่ประกาศตัวเป็น “รัฐอิสลาม” (Islamic State) อย่างชัดเจน เช่น ประเทศซาอุดีอาระเบียหรืออิหร่าน แต่รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐมาเลเซีย ค.ศ. 1957 มาตรา 3 (1) ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า “ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาของสหพันธรัฐ” (Islam is The Religion of The Federation) ซึ่งทำให้มาเลเซียมีสถานะเป็นรัฐที่ให้การรับรองศาสนา (Confessional Muslim-Based State) โดยรัฐยังรับรองเสรีภาพในการนับถือศาสนาอื่น ๆ ภายใต้กรอบของระบบพหุวัฒนธรรมและความหลากหลายทางชาติพันธุ์ (Federal Constitution of Malaysia, 1957; Moustafa, 2013) อย่างไรก็ตาม ภายใต้กรอบดังกล่าว กลับปรากฏข้อขัดแย้งเชิงนโยบาย (Policy Contradictions) ที่สะท้อนถึงความย้อนแย้งในทางหลักการ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณานโยบายของรัฐที่อนุญาตให้มีการพนันอย่างถูกกฎหมาย แม้ว่าศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ จะบัญญัติห้ามการพนัน (Maisir) อย่างเด็ดขาด โดยถือว่าเป็น “พฤติกรรมของชัฎฎอน” (การกระทำของปีศาจ) ตามพระคัมภีร์อัลกุรอาน (Al-Maidah: 90-91) ที่ระบุชัดเจนว่า “จงหลีกเลี่ยงมันเถิด เพื่อที่เจ้าจะได้รับความสำเร็จ” (Al-Maidah: 90) แต่ในทางปฏิบัติ รัฐกลับรับรองและควบคุมการพนันผ่านกลไกของกฎหมายแพ่ง เช่น Common Gaming Houses Act 1953 และ Betting Act 1953 ที่เปิดช่องให้มีการดำเนินธุรกิจกาสิโนและการพนันรูปแบบอื่น ๆ ได้โดยมีใบอนุญาตจากภาครัฐ (Moustafa, 2013)

กรณีศึกษาที่สำคัญและกลายเป็นประเด็นวิจารณ์ในระดับสาธารณะ คือ Genting Highlands หรือที่รู้จักในชื่อ Casino De Genting ซึ่งเป็นคาสิโนที่ถูกกฎหมายแห่งเดียวในประเทศ เปิดดำเนินการตั้งแต่ปี ค.ศ. 1971 โดยได้รับใบอนุญาตจากรัฐบาลกลางภายใต้ยุครัฐบาลของตุนกู อับดุล ราซัค (Tunku Abdul Razak) และดำเนินการโดยกลุ่มบริษัท Genting Group ที่มีผลประกอบการมหาศาลในแต่ละปี (Mohd Azmi, 2003) คาสิโนแห่งนี้ตั้งอยู่ในพื้นที่สูงทางตอนกลางของรัฐปะหัง และกลายเป็นจุดหมายสำคัญด้านการท่องเที่ยวของประเทศ โดยมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวมาเลเซียที่มีโซมุสลิม และจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากสิงคโปร์ อินโดนีเซีย และจีนแผ่นดินใหญ่ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลมาเลเซียพยายามประนีประนอมด้วยการกำหนดข้อจำกัดบางประการ เช่น การห้ามไม่ให้ชาวมุสลิมเข้าร่วมกิจกรรมการพนันในคาสิโน ผ่านข้อบัญญัติของ Syariah Criminal Offences (Federal Territories) Act 1997 และกฎหมายของแต่ละรัฐที่มีศาลชารีอะห์ แต่ข้อจำกัดเหล่านี้ก็ถูกวิพากษ์ว่าเป็นเพียงการ “สร้างภาพให้ถูกต้องทางศาสนา” (Religious Window Dressing) ขณะเดียวกัน รัฐก็ยังลงทุนหรือถือหุ้นผ่านหน่วยงานรัฐ เช่น กองทุนเกษียณอายุ (Epfi) และกระทรวงการคลัง ในบริษัทที่เกี่ยวข้องกับกิจการคาสิโนและลอตเตอรี (Teras Pengupayaan Melayu, 2003)

ดังนั้นการดำรงอยู่ของคาสิโนอย่างถูกกฎหมายในประเทศที่มีอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ จึงกลายเป็นภาพสะท้อนของความอ่อนแอในนโยบายรัฐ ซึ่งต้องเลือกประนีประนอมระหว่าง “หลักศรัทธา” (Faith-Based Values) กับ “ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ” (Economic Pragmatism) โดยเฉพาะในยุคที่มาเลเซียต้องการรายได้จากการท่องเที่ยว การลงทุน และภาษีจากภาคเอกชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ ทั้งนี้ รายได้จากอุตสาหกรรมการพนันในมาเลเซียมีมูลค่าหลายพันล้านริงกิตต่อปี และยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้จะมีเสียงคัดค้านจากกลุ่มศาสนาและประชาสังคม

การศึกษกรณีนี้จึงมีความสำคัญในทางรัฐศาสตร์และอิสลามศึกษา เพราะเปิดโอกาสให้เข้าใจถึงกลไกการอยู่ร่วมกันระหว่างอุดมการณ์ทางศาสนาและความจำเป็นของรัฐภายใต้บริบทของสังคมพหุวัฒนธรรม รวมถึงตั้งคำถามถึงขอบเขตของรัฐในการนิยามความ “ศักดิ์สิทธิ์” (Sacred) หรือ “ผลประโยชน์” (Interest) ในพื้นที่สาธารณะของประเทศมุสลิมร่วมสมัยอย่างมาเลเซีย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความอ่อนแอเชิงนโยบายระหว่างบทบัญญัติของศาสนาอิสลามกับการดำเนินนโยบายการพนันอย่างถูกกฎหมายของรัฐบาลมาเลเซีย
2. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการประนีประนอมของรัฐบาลมาเลเซียในการจัดการอุตสาหกรรมคาสีโนในบริบทที่อิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ
3. เพื่อประเมินผลกระทบทางสังคม เศรษฐกิจ และจริยธรรม พร้อมเสนอข้อค้นพบที่สามารถประยุกต์ใช้ในบริบทไทยและอาเซียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เป็นแนวทางหลักในการศึกษา โดยมุ่งวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่มีอยู่แล้ว ทั้งที่เป็นข้อมูลจากภาครัฐ ข้อมูลเชิงกฎหมาย ข้อมูลจากองค์กรทางศาสนา งานวิจัยทางวิชาการ และสื่อสาธารณะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจความอ่อนแอเชิงนโยบายของรัฐบาลมาเลเซียในกรณีการอนุญาตให้มีคาสีโนอย่างถูกกฎหมาย ทั้งที่ประเทศดังกล่าวประกาศให้อิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ ในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แหล่งข้อมูลหลากหลายประเภท แบ่งออกเป็นสามกลุ่มหลัก ได้แก่ 1. ข้อมูลปฐมภูมิ 2. ข้อมูลทุติยภูมิ และ 3. แหล่งข้อมูลสนับสนุนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อมูลปฐมภูมิ

ข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งหมายถึงเอกสารที่เป็นข้อมูลต้นฉบับหรือข้อมูลทางการจากหน่วยงานรัฐและสถาบันทางกฎหมายของมาเลเซีย ผู้วิจัยได้นำรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐมาเลเซีย พ.ศ. 1957 (Federal Constitution of Malaysia) โดยเฉพาะมาตรา 3 (1) ที่บัญญัติว่า “ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาของสหพันธรัฐ” มาใช้เป็นฐานในการวิเคราะห์สถานะของศาสนาอิสลามในเชิงโครงสร้างทางรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ ยังใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนัน ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยสถานที่เล่นพนัน (Common Gaming Houses Act 1953) และพระราชบัญญัติการเดิมพัน (Betting Act 1953) ซึ่งเป็นเครื่องมือทางกฎหมายของรัฐในการควบคุมและอนุญาตกิจกรรมการพนัน นอกจากนี้ ยังมีการวิเคราะห์ข้อบัญญัติศาสนาอิสลามของมาเลเซียในบางรัฐ เช่น Syariah Criminal Offences Act ที่ห้ามชาวมุสลิมเล่นการพนัน

3. ข้อมูลทุติยภูมิ

ข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลที่เกิดจากการวิเคราะห์ ตีความ หรือการศึกษาในงานวิจัยและวรรณกรรมที่มีอยู่ก่อนแล้ว ผู้วิจัยได้นำงานของนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์และอิสลามศึกษามาใช้ในการสร้างกรอบคิดในการวิเคราะห์ เช่น ผลงานของ Tamir Moustafa (2013) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาอิสลามกับกฎหมายสมัยใหม่ในมาเลเซีย ตลอดจนบทความ หนังสือ และรายงานขององค์กรภาคประชาสังคม เช่น งานของ Mohd Azmi Abdul Hamid แห่งองค์กร TERAS (2003) ที่วิพากษ์นโยบายรัฐเกี่ยวกับการพนันในเชิงศาสนาและจริยธรรม

4. แหล่งข้อมูลสนับสนุนอื่น ๆ

แหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีทั้งบทสัมภาษณ์ ความเห็นจากนักวิชาการมุสลิม สื่อมวลชน บทบรรณาธิการ รวมถึงรายงานขององค์กรพัฒนาเอกชนและรายงานประจำปีของบริษัทคาสิโน เช่น Genting Berhad และ Resorts World Berhad โดยเฉพาะในประเด็นการถือครองหุ้นของรัฐผ่านกองทุนรัฐบาล เช่น กองทุนประกันสังคม (EPF), กองทุนบำเหน็จบำนาญ และหน่วยงานภายใต้กระทรวงการคลัง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทของรัฐในฐานะ “ผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง” กับอุตสาหกรรมการพนัน ทั้งที่บทบัญญัติของศาสนาอิสลามระบุชัดเจนว่าการพนันเป็นสิ่งต้องห้าม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการประมวลข้อมูลทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยใช้วิธี การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่ออ่าน วิเคราะห์ และตีความสาระสำคัญของเอกสาร โดยเน้นการหาความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายของรัฐกับหลักคำสอนทางศาสนาอิสลาม รวมถึงการพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากนโยบายการพนันในมิติสังคม เศรษฐกิจ และจริยธรรม ทั้งนี้ ผู้วิจัยมิได้เน้นเพียงการเปรียบเทียบเชิงบทบัญญัติเท่านั้น แต่ยังเน้นถึงการตีความของรัฐและกลุ่มอำนาจทางสังคมต่อแนวทางในการจัดการอุตสาหกรรมที่ขัดกับหลักศรัทธาในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรมการศึกษา นโยบายที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและจริยธรรมในบริบทของรัฐมุสลิมร่วมสมัยที่ต้องเผชิญกับแรงกดดันทางเศรษฐกิจ การเมือง และการบริหารจัดการความหลากหลายภายในประเทศ ซึ่งในกรณีของมาเลเซีย ยิ่งมีความซับซ้อนมากขึ้นเมื่อรัฐต้องบริหารผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไปพร้อมกับการรักษาสถานะของศาสนาอิสลามในฐานะศูนย์กลางของอัตลักษณ์ชาติ

ในการศึกษาความย้อนแย้งเชิงนโยบายของรัฐมาเลเซียในกรณีการอนุญาตให้มิคาสิโนในประเทศที่มีศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ บทความนี้ประยุกต์ใช้กรอบ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 3 ประการ ได้แก่ 1. แนวคิด State Pragmatism ร่วมกับแนวคิด Confessional Muslim-Based State, 2. ทฤษฎีความย้อนแย้งเชิงนโยบาย (Policy Contradiction Theory) และ 3. แนวคิดว่าด้วยการอยู่ร่วมกันของระบบศาสนาและเศรษฐกิจ (Religious-Economic Coexistence) ซึ่งจะนำมาใช้วิเคราะห์การกำหนดนโยบายของรัฐมาเลเซียในบริบทของความเชื่อทางศาสนาและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

ผลการวิจัย

1. ความย้อนแย้งเชิงนโยบายระหว่างบทบัญญัติของศาสนาอิสลามกับการดำเนินนโยบายการพำนักอย่างถูกกฎหมายของรัฐมาเลเซีย

ประวัติคาสีโน Genting Highlands คาสีโน Genting Highlands ถือกำเนิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 1960 ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนผ่านสำคัญของประเทศมาเลเซียหลังได้รับเอกราชจากอังกฤษ โดยภายใต้นโยบายเร่งพัฒนาเศรษฐกิจและกระจายความเจริญสู่พื้นที่นอกเขตเมืองหลวง รัฐมาเลเซียได้เปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ จากภาคเอกชน โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ (Kassim, 2008) Lim Goh Tong นักธุรกิจชาวจีนได้เสนอแนวคิดการพัฒนารีสอร์ตบนยอดเขา Gunung Ulu Kali ในรัฐปะหังให้กลายเป็นศูนย์กลางความบันเทิงและการพักผ่อนที่มีคาสีโนเป็นจุดขายหลัก โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐภายใต้รัฐบาลของ Tun Abdul Razak ซึ่งได้ออกใบอนุญาตประกอบกิจการคาสีโนอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1969 (Genting Malaysia Berhad, 2022)

รีสอร์ตแห่งนี้เติบโตอย่างรวดเร็วและกลายเป็นศูนย์กลางความบันเทิงระดับภูมิภาคภายใต้ชื่อ Resorts World Genting ซึ่งมีทั้งโรงแรมระดับนานาชาติ สวนสนุก ห้างสรรพสินค้า และสถานบันเทิงครบวงจร โดยมีนักท่องเที่ยวมากกว่า 20 ล้านคนต่อปี (Genting Berhad, 2023) Genting Group ในระดับองค์กรได้ขยายกิจการไปยังประเทศอื่น เช่น สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และสหรัฐอเมริกา ขณะที่รัฐมาเลเซียยังมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ถือหุ้นผ่านกองทุนต่าง ๆ ของรัฐ อาทิ Employees Provident Fund (EPF), Permodalan Nasional Berhad (PNB) และ Khazanah Nasional ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความย้อนแย้งเชิงนโยบายของรัฐที่ในขณะที่ห้ามการพนันสำหรับมุสลิม กลับมีบทบาทโดยตรงในกิจการที่ขัดต่อหลักศาสนา (Moustafa, 2013)

2. แนวทางการประนีประนอมของรัฐมาเลเซียในการจัดการอุตสาหกรรมคาสีโนในบริบทที่อิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ

กลไกทางกฎหมายและข้อยกเว้น รัฐมาเลเซียมีความพยายามอย่างมากในการประนีประนอมข้อขัดแย้งระหว่างกฎหมายแพ่งที่อนุญาตการพนัน กับหลักชารีอะห์ที่ห้ามการพนันโดยเด็ดขาด ด้วยเหตุนี้จึงเกิดระบบกฎหมายแบบ “คู่ขนาน” ที่มีการแยกการบังคับใช้ระหว่างชาวมุสลิมและผู้ไม่ใช่มุสลิม

ภายใต้กฎหมายแพ่ง เช่น Common Gaming Houses Act 1953 และ Betting Act 1953 ธุรกิจคาสิโนสามารถดำเนินกิจการได้ตามกฎหมาย หากได้รับใบอนุญาตจากกระทรวงการคลังและอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างใกล้ชิด ส่วนชาวมุสลิมซึ่งเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศนั้นอยู่ภายใต้กฎหมายศาสนา เช่น Syariah Criminal Offences Act ที่บัญญัติให้การเล่นการพนันเป็นความผิดทางอาญา ซึ่งมีบทลงโทษทั้งปรับ จำคุก และการลงโทษทางศาสนา

ระบบนี้ทำให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายแบบ “สองมาตรฐานในเชิงวัฒนธรรม” (Legal Dualism) ซึ่งเป็นที่ถกเถียงในแง่ของความเท่าเทียมและประสิทธิภาพในการบังคับใช้ โดยเฉพาะในกรณีที่ชาวมุสลิมอาจเดินทางเข้าคาสิโนด้วยบัตรประจำตัวปลอม หรือไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างแน่ชัดว่านักท่องเที่ยวคนใดเป็นมุสลิมหรือไม่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดในการควบคุมเชิงศาสนาภายใต้ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม (Aziz & Abdullah, 2016)

3. เพื่อผลกระทบทางสังคม เศรษฐกิจ และจริยธรรม พร้อมเสนอข้อค้นพบที่สามารถประยุกต์ใช้ในบริบทไทยและอาเซียน ข้อถกเถียงและผลกระทบ

3.1 มุมมองของนักวิชาการมุสลิม นักวิชาการอิสลามในมาเลเซียมองว่าการใช้กฎหมายคู่ขนานของรัฐก่อให้เกิด “สองมาตรฐานในเชิงวัฒนธรรม” (Cultural Legal Dualism) ที่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้จริง เพราะเปิดช่องให้ผู้ไม่ใช่มุสลิมสามารถเข้าถึงการพนันได้อย่างเสรี ในขณะที่ชาวมุสลิมถูกควบคุมด้วยกฎหมายชารีอะห์ อีกทั้งยังมีกรณีการหลีกเลี่ยงข้อห้าม เช่น การใช้บัตรปลอม และการเข้าถึงของนักท่องเที่ยวมุสลิมจากต่างประเทศ (Aziz & Abdullah, 2016)

3.2 ข้อวิพากษ์จากกลุ่มอนุรักษ์นิยมและภาคประชาสังคม กลุ่มอนุรักษ์นิยม เช่น ABIM และ IKRAM วิเคราะห์ว่ารัฐกำลังสร้างความสับสนต่อหลักศรัทธา โดยเสนอให้รัฐหันไปส่งเสริมกิจกรรมที่ไม่ขัดหลักศาสนา เช่น เศรษฐกิจฮาลาลหรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอิสลาม (Rahim, 2010) พร้อมทั้งตั้งข้อสังเกตว่าการห้ามเฉพาะชาวมุสลิมเข้าใช้บริการเป็นเพียงมาตรการเชิงสัญลักษณ์ที่ไม่สามารถควบคุมปัญหาทางจริยธรรมได้จริง

3.3 การประนีประนอมเชิงนโยบาย รัฐมาเลเซียเลือกใช้แนวทาง “ประนีประนอมเชิงนโยบาย” (Policy Compromise) โดยจำกัดพื้นที่การพ่นไว้ที่ Genting Highlands และห้ามชาวมุสลิมเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อรักษาสมดุลระหว่างหลักศาสนาและรายได้ของรัฐ แม้จะมีข้อวิจารณ์เกี่ยวกับความไม่โปร่งใสทางจริยธรรม โดยเฉพาะในกรณีที่รัฐเป็นผู้ถือหุ้นของกิจการโดยตรง (Moustafa, 2013)

3.4 ผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของมาเลเซียในโลกมุสลิม แม้มาเลเซียจะได้รับการยอมรับว่าเป็นรัฐมุสลิมสายกลางที่พัฒนาเศรษฐกิจฮาลาล และการเงินอิสลามได้อย่างเข้มแข็ง แต่การดำรงอยู่ของคาสีโนกลับเป็นจุดอ่อนในสายตาของประเทศมุสลิมอื่น เช่น บรูไน ปากีสถาน และตุรกี ซึ่งมองว่ามาเลเซียใช้หลักศาสนาในเชิงสัญลักษณ์มากกว่าการปฏิบัติจริง (Hefner, 2009)

บทเรียนสำคัญจากกรณี Genting คือความพยายามของรัฐในการสร้าง “สมดุลระหว่างศรัทธากับเศรษฐกิจ” ผ่านการแยกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน แนวทางนี้ แม้จะมีจุดอ่อนทางจริยธรรม แต่ก็สะท้อนถึงความสามารถของรัฐในการบริหารความหลากหลายของสังคมพหุวัฒนธรรม และตอบโจทย์กลุ่มประชากรที่มีความเชื่อแตกต่างกัน ในระบบเศรษฐกิจร่วมสมัย

4. การมีส่วนร่วมของรัฐบาลและบุคคลมุสลิมระดับสูงในบริษัทคาสีโน แม้รัฐมาเลเซียจะแสดงท่าทีอย่างเป็นทางการว่าปฏิบัติตามหลักศาสนา แต่ในเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ กลับมีการลงทุนผ่านกองทุนของรัฐในบริษัท Genting อย่างชัดเจน กองทุนเกษียณอายุ (EPF), กองทุนการลงทุนแห่งชาติ (PNB), และ Khazanah Nasional ซึ่งเป็นหน่วยลงทุนหลักของรัฐบาลกลาง ต่างถือหุ้นใน Genting Malaysia Berhad ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารัฐไม่เพียงแต่อนุญาตให้ดำเนินธุรกิจคาสีโน แต่ยังเป็น “ผู้รับผลประโยชน์” โดยตรงจากรายได้ของอุตสาหกรรมนี้ (Genting Malaysia Berhad, 2022)

นอกจากนี้ ยังมีรายงานว่าอดีตเจ้าหน้าที่ระดับสูงบางคนของรัฐบาล รวมถึงนักการเมืองมุสลิม เข้าร่วมเป็นกรรมการในเครือบริษัท Genting ซึ่งนำไปสู่ข้อวิจารณ์ว่ารัฐกำลังสร้าง “พื้นที่สีเทาทางจริยธรรม” ที่ขัดต่อหลักการของศาสนาอิสลามและก่อให้เกิดความสับสนต่อภาพลักษณ์ของรัฐมาเลเซียในโลกมุสลิม

สถิติรายได้และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ในเชิงเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมคาสีโน เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ โดยจากรายงานประจำปี 2022 ของ Genting Malaysia Berhad รายได้รวมจากธุรกิจคาสีโนในมาเลเซียมีมูลค่าประมาณ RM 6.4 พันล้าน หรือราว 48,000 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนรายได้หลักของบริษัทถึงกว่า 80%

(Genting Malaysia Berhad, 2022) นอกจากนี้ คาสีโน Genting Highlands ยังสร้างงานโดยตรงให้กับพนักงานกว่า 20,000 คน และมีส่วนสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ รัฐบาลมาเลเซียยังได้รับประโยชน์จากการเก็บภาษีจากธุรกิจการพนันในอัตราสูง ซึ่งถูกใช้เป็นรายได้ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การท่องเที่ยว และโครงการเศรษฐกิจต่าง ๆ การดำรงอยู่ของคาสีโนจึงถูกมองว่าเป็น “การแลกเปลี่ยนระหว่างศีลธรรมกับรายได้” ซึ่งรัฐต้องเลือกประนีประนอมเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเมือง โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่มาเลเซียเผชิญกับการแข่งขันระดับภูมิภาคจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างสิงคโปร์ที่มีคาสีโนระดับโลก เช่น Marina Bay Sands

อภิปรายผลการวิจัย

บทความนี้มุ่งศึกษาความย้อนแย้งเชิงนโยบายของรัฐบาลมาเลเซียผ่านกรณีคาสีโน Genting Highlands ซึ่งถือเป็นตัวอย่างเด่นของการบริหารความขัดแย้งระหว่างหลักคำสอนทางศาสนาอิสลามที่ห้ามการพนันโดยเด็ดขาด กับความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจในระบบทุนนิยมสมัยใหม่ ภายใต้บริบทของประเทศที่อิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ แต่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ศาสนา และเชื้อชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมที่อาจขัดต่อหลักจริยธรรม เช่น การพนัน รัฐบาลมาเลเซียจึงต้องใช้แนวทางเชิงประนีประนอมและกลไกนโยบายที่ซับซ้อนเพื่อรักษาสมดุลระหว่างศรัทธาและความเป็นจริงทางเศรษฐกิจ

รัฐบาลมาเลเซียเลือกใช้แนวทาง “รัฐนิยมเชิงปฏิบัติ” (State Pragmatism) ในการจัดการนโยบายสาธารณะ โดยไม่ยึดติดกับอุดมการณ์ทางศาสนาอย่างตายตัว หากแต่เน้นไปที่ความเป็นไปได้ในการบริหารภายใต้ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ แทนที่จะห้ามการพนันอย่างเบ็ดเสร็จ รัฐกลับเลือกจำกัดกิจกรรมเหล่านี้ให้อยู่ในพื้นที่เฉพาะ เช่น Genting Highlands ที่อยู่ห่างไกลจากเมืองใหญ่ และอนุญาตให้เฉพาะผู้ที่ไม่ใช่มุสลิมเข้าถึงบริการดังกล่าว ขณะเดียวกันก็รักษากรอบของรัฐมุสลิมไว้ในเชิงสัญลักษณ์ เช่น การประกาศให้อิสลามเป็นศาสนาประจำชาติในรัฐธรรมนูญ การจัดตั้งสถาบันศาสนา และการใช้กฎหมายชารีอะห์ในบางมิติ แนวทางนี้สะท้อนสถานะของรัฐแบบ Confessional Muslim-Based State ซึ่งพยายามประสาน “ความศักดิ์สิทธิ์” กับ “ผลประโยชน์” ในระบบการปกครองเดียวกัน

การออกใบอนุญาตคาสีโนและการถือหุ้นของรัฐในบริษัทที่ดำเนินกิจกรรมซึ่งขัดกับหลักศาสนาอย่างชัดเจน เช่น การพนัน สะท้อนถึง “ความย้อนแย้งเชิงโครงสร้าง” (Policy Contradiction) ซึ่งเกิดจากการที่รัฐต้องแสวงหารายได้เพื่อรักษาเสถียรภาพทาง

เศรษฐกิจในโลกที่แข่งขันสูง ในขณะที่ยังต้องดำรงคุณค่าทางศาสนาเพื่อรักษาอัตลักษณ์ของรัฐ การใช้กฎหมายสองระบบกฎหมายแพ่งสำหรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และกฎหมายจารีตประเพณีเพื่อควบคุมพฤติกรรมของชาวมุสลิมแม้จะช่วยให้รัฐสามารถบริหารจัดการกิจกรรมเดียวกันได้อย่างแยกส่วน แต่ก็เปิดช่องว่างให้เกิดคำถามเชิงหลักการ เช่น ความเสมอภาคทางนโยบาย การหลีกเลี่ยงข้อห้ามผ่านกลไกทางกฎหมาย และการลดทอนความศักดิ์สิทธิ์ของบทบัญญัติศาสนาในทางปฏิบัติ

แนวทางของมาเลเซียในการอนุญาตกิจกรรมที่ขัดต่อหลักศาสนาในบางพื้นที่และสำหรับกลุ่มประชากรบางกลุ่ม ถือเป็นตัวอย่างของ “การจัดการเชิงอาณาเขตของศีลธรรม” (Territorialized Morality) ซึ่งรัฐพยายามวางกรอบให้ศาสนาเป็นระบบควบคุมพฤติกรรมส่วนบุคคลของชาวมุสลิม ขณะที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจสามารถดำเนินไปได้ตามกลไกตลาดเสรี แนวคิดนี้มีคุณค่าทางทฤษฎีในฐานะรูปแบบของ “Religious-Economic Coexistence” ที่เปิดให้ศรัทธาและผลประโยชน์สามารถอยู่ร่วมกันในเชิงนโยบายได้อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ แนวทางนี้ก่อให้เกิดข้อถกเถียงในระดับสังคมว่า รัฐมุสลิมควรแสดงบทบาทเชิงจริยธรรมให้ชัดเจนกว่านี้หรือไม่ และรัฐควรเป็นผู้นำด้านคุณค่าหรือเพียงแค่ผู้จัดการผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

จากกรณีของมาเลเซียสามารถเสนอข้อค้นพบที่มีนัยสำคัญต่อการออกแบบนโยบายในประเทศที่มีความหลากหลายทางศาสนา เช่น ประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ที่มีประชากรมุสลิมจำนวนมาก รัฐควรระมัดระวังในการออกนโยบายเศรษฐกิจที่อาจขัดกับศรัทธาของกลุ่มศาสนา เช่น การพนัน การท่องเที่ยวทางเพศ หรือสถานบันเทิง ควรมีการแยกพื้นที่ แยกกลุ่มเป้าหมาย และสร้างพื้นที่สาธารณะที่ให้ศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายอย่างแท้จริง เพื่อลดความรู้สึกแปลกแยกและป้องกันความขัดแย้งเชิงวัฒนธรรม

อาเซียนในฐานะประชาคมที่มีความหลากหลายทางศาสนา ควรพิจารณาการจัดตั้งดัชนีวัดนโยบายที่มีมิติด้านจริยธรรม ศาสนา และสิทธิมนุษยชนควบคู่กับตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจ เพื่อให้การพัฒนา นโยบายสาธารณะมีความสมดุลมากขึ้น ไม่เพียงวัดจาก GDP หรือรายได้ภาคการท่องเที่ยว แต่รวมถึงความมั่นคงทางวัฒนธรรม ความเสมอภาค และความยั่งยืนของศีลธรรมในระดับชุมชนด้วย

จากการศึกษา พบว่ารัฐมาเลเซียสามารถรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความสงบเรียบร้อยทางสังคมได้ในระดับหนึ่งผ่านกลไกการประนีประนอมเชิงนโยบาย แต่ก็ต้องแลกมาด้วยความคลุมเครือของอัตลักษณ์รัฐ ความอ่อนแอเชิงจริยธรรม และคำถามเรื่อง

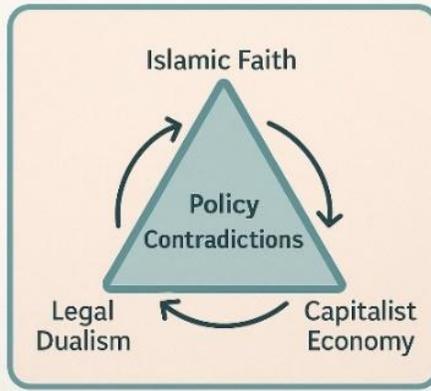

ความชอบธรรมในระยะยาว กรณี Genting Highlands จึงไม่ใช่เพียงนโยบายเชิงเศรษฐกิจ แต่เป็นบทเรียนสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงพลวัตของรัฐมุสลิมร่วมสมัยในโลกที่เต็มไปด้วยแรงกดดันจากทั้งศรัทธาและทุนนิยม

องค์ความรู้การวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้นำเสนอความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับ การบริหารจัดการนโยบายของรัฐมุสลิมร่วมสมัย ที่ต้องเผชิญความขัดแย้งระหว่างหลักคำสอนศาสนาอิสลามกับข้อจำกัดของโลกทุนนิยม ผ่านกรณีศึกษาคาสีโน Genting Highlands ที่ถือเป็นพื้นที่นโยบายซึ่งรัฐมาเลเซียใช้เป็นกลไกประนีประนอมระหว่างศรัทธาและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จากผลการวิจัย ผู้วิจัยเสนอ “โมเดลความย้อนแย้งเชิงนโยบายของรัฐมุสลิม” (Policy Contradiction Management Model In Muslim-Based States) ซึ่งประกอบด้วย 3 มิติหลัก คือ 1. มิติความย้อนแย้งเชิงโครงสร้าง (Structural Contradiction) รัฐมาเลเซียดำรงอยู่ภายใต้สถานะของ Confessional Muslim-Based State ซึ่งในเชิงรัฐธรรมนูญยืนยันว่าอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ และมีระบบกฎหมายชารีอะห์ควบคู่ไปกับกฎหมายแพ่ง แต่ในทางเศรษฐกิจ รัฐกลับสนับสนุนกิจกรรมที่ขัดหลักศาสนา เช่น การพนัน โดยถือหุ้นในบริษัท Genting Group และเก็บภาษีจากกิจกรรมเหล่านี้ นี่คือการย้อนแย้งในระดับโครงสร้างที่รัฐต้องบริหารให้สมดุล 2. มิติกลยุทธเชิงนโยบาย (Pragmatic Compromise Mechanism) รัฐมาเลเซียจัดการความขัดแย้งผ่านแนวทาง State Pragmatism โดยกำหนดเงื่อนไขให้กิจกรรมคาสีโนกระทำได้เฉพาะในพื้นที่ที่ควบคุมได้ (เช่น บันจูลูเกา Genting Highlands) และจำกัดกลุ่มเป้าหมายไม่ให้นำรวมชาวมุสลิม พร้อมออกกฎหมายชารีอะห์ที่ลงโทษชาวมุสลิมที่เล่นการพนัน นี่คือการตัวอย่างของการใช้ “ระบบกฎหมายคู่ขนาน” (Dual Legal System) เพื่อแยกบทบาทของศาสนาออกจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยไม่ละทิ้งฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง 3. มิติผลกระทบและความเปราะบาง (Moral-Ethical Consequences) แม้แนวทางนี้จะรักษาเสถียรภาพได้ในระยะสั้น แต่ก็เกิดผลข้างเคียง ได้แก่ ความคลุมเครือของอัตลักษณ์รัฐ, ความเสื่อมของพลังทางศีลธรรมของศาสนาในเชิงนโยบาย และความรู้สึกไม่เป็นธรรมในหมู่พลเมืองบางกลุ่ม ขณะเดียวกัน ช่องว่างของกฎหมายยังเปิดโอกาสให้เกิดพฤติกรรมหลบเลี่ยง เช่น การปลอมเอกสาร หรือ การเลี่ยงข้อห้ามด้วยเทคนิคทางกฎหมาย

Three-Point Compromise Triangle in Muslim States

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายได้ว่า จุดที่ 1: ศาสนาอิสลามกำหนดกรอบคุณค่าทางศีลธรรมที่ห้ามการพนัน จุดที่ 2: ระบบกฎหมายคู่ขนาน (ชารีอะห์ + กฎหมายแพ่ง) ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือประนีประนอม จุดที่ 3: รัฐต้องพึ่งพาเศรษฐกิจทุนนิยมและรายได้จากกิจกรรมต้องห้าม เช่น คาสีโน เพื่อความอยู่รอด สามจุดนี้ต้องรักษาสมดุลอยู่ตลอดเวลา โดยมีกลไกของรัฐทำหน้าที่ “ถ่วงน้ำหนัก” ซึ่งหากฝ่ายใดหนักเกินไปจะทำให้สมดุลของนโยบายเสีย และเกิดความเสื่อมถอยของความชอบธรรมในท้ายที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

บทเรียนจากมาเลเซียสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทของประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ในอาเซียนที่มีลักษณะเป็นรัฐพหุวัฒนธรรมหรือมีประชากรมุสลิมจำนวนมาก โดยเฉพาะในประเด็นการจัดการนโยบายที่อ่อนไหวต่อหลักศาสนาและจริยธรรม ดังนี้

1. การกำหนดนโยบายอย่างรอบคอบในพื้นที่วัฒนธรรมที่หลากหลาย ประเทศไทยโดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนใต้ ซึ่งมีประชากรมุสลิมจำนวนมาก จำเป็นต้องคำนึงถึงความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรมในการออกแบบนโยบายเศรษฐกิจ เช่น นโยบายการท่องเที่ยว นโยบายบันเทิง หรือนโยบายเกี่ยวกับแอลกอฮอล์และการพนัน โดย

ควรแยกพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน และใช้แนวทางการมีส่วนร่วมของกลุ่ม ศาสนาในการออกแบบนโยบาย

2. การวางสมดุลระหว่างศรัทธากับนโยบายเศรษฐกิจ รัฐควรคำนึงถึงผลกระทบเชิงคุณค่า ไม่ใช่เพียงรายได้ทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในกิจกรรมที่อาจขัดต่อหลักศีลธรรม เช่น การเปิดสถานบันเทิงในพื้นที่ชุมชนอ่อนไหวทางศาสนา หรือการส่งเสริมการพนันผ่านช่องทางออนไลน์ ทั้งนี้ รัฐอาจศึกษาแนวทางของมาเลเซียในการใช้กฎหมายควบคุมระหว่าง ภาคศาสนาและกฎหมายทั่วไป เพื่อออกแบบมาตรการควบคุมที่ยืดหยุ่นแต่ยังคงศักดิ์ศรีของศาสนา

3. การพัฒนาเครื่องมือทางนโยบายที่มีมิติด้านจริยธรรมร่วมด้วย ประเทศในอาเซียนสามารถร่วมกันพัฒนาดัชนีวัดนโยบายสาธารณะที่คำนึงถึงจริยธรรม ศาสนา และสิทธิมนุษยชน เพื่อช่วยให้รัฐมีเครื่องมือในการประเมินผลกระทบของนโยบายต่อคุณค่าทางวัฒนธรรมและจริยธรรมที่หลากหลาย ไม่ใช่เพียงตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจเท่านั้น

กรณีศึกษาคาสิโนมาเลเซียจึงเป็นภาพสะท้อนของ “การเมืองเชิงประนีประนอม” ที่รัฐมุสลิมยุคใหม่ต้องเผชิญ ซึ่งแม้สามารถรักษาเสถียรภาพและรายได้ของรัฐได้ในระยะหนึ่ง แต่ก็ทำให้เกิดคำถามเชิงจริยธรรมและความชอบธรรมในสายตาของพลเมืองและโลกมุสลิมที่กว้างขึ้น ในบริบทไทยและอาเซียน การเรียนรู้จากบทเรียนนี้จึงมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการออกแบบนโยบายที่ต้องตอบสนองทั้งความหลากหลายและความศรัทธาของประชาชนอย่างรอบคอบและยั่งยืน

การมีอยู่ของคาสิโนอย่างถูกกฎหมายจึงเป็นภาพสะท้อนที่ชัดเจนของความขัดแย้งนี้ โดยเฉพาะเมื่อรัฐไม่เพียงอนุญาตให้มี แต่ยังมีบทบาทเป็น “ผู้มีส่วนได้เสีย” ในทางเศรษฐกิจผ่านกลไกของการเก็บภาษี การออกใบอนุญาต หรือแม้แต่การถือหุ้นในกิจการที่เกี่ยวข้องกับการพนันโดยตรงหรือโดยอ้อม

บทความนี้ยังแสดงให้เห็นอีกว่ารัฐมุสลิมในโลกสมัยใหม่ไม่สามารถแยกศรัทธาออกจากนโยบายสาธารณะได้อย่างสมบูรณ์ และเมื่อรัฐจำเป็นต้องเผชิญกับความท้าทายของการพัฒนาเศรษฐกิจ รัฐย่อมเลือกที่จะ บริหารความอ่อนแอ แทนที่จะหลีกเลี่ยง ซึ่งทำให้เกิดคำถามสำคัญต่อไปว่า รัฐจะสามารถรักษา “ความชอบธรรมทางศาสนา” ไปพร้อมกับ “ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ” ได้อย่างยั่งยืนจริงหรือไม่?

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. การศึกษาเชิงเปรียบเทียบกับรัฐมุสลิมอื่นในอาเซียน ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบนโยบายของมาเลเซียกับประเทศมุสลิมอื่น เช่น บรูไน อินโดนีเซีย หรือ

แม้กระทั่งรัฐที่มีประชากรมุสลิมจำนวนมากอย่างภาคใต้ของไทย เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการจัดการความขัดแย้งระหว่างหลักศาสนาและกิจกรรมที่ขัดหลักศาสนาในบริบทที่หลากหลาย และประเมินว่านโยบายแบบใดส่งผลให้เกิดความสมดุลระหว่างศรัทธา เสถียรภาพ และเศรษฐกิจในระยะยาว

2. การศึกษาผลกระทบทางสังคมและจิตวิทยาของประชากรมุสลิม จากข้อถกเถียงเกี่ยวกับผลกระทบของคาสีโนที่มีต่อวัฒนธรรมและพฤติกรรมของมุสลิม การวิจัยในอนาคต ควรสำรวจเชิงลึกถึงผลกระทบทางจิตวิทยา ครอบครัว และชุมชน เช่น ปัญหาหนี้สิน การเสพติด หรือการลดทอนความรู้สึกศรัทธาในหมู่เยาวชน โดยอาจใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เจาะลึก หรือการสังเกตพฤติกรรมเชิงชาติพันธุ์วิทยาในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

3. การประเมินผลเชิงนโยบายต่อโลกควบคู่แบบคู่ขนาน (legal dualism) ควรมีการศึกษาเชิงประเมินประสิทธิภาพของระบบกฎหมายแบบคู่ขนาน โดยเฉพาะในด้านการบังคับใช้ และผลทางนโยบายที่เกิดขึ้นในระดับปฏิบัติ เช่น ปัญหาการลักลอบเข้าใช้บริการของชาวมุสลิม ช่องโหว่ของกฎหมาย หรือการรับรู้ของประชาชนต่อความชอบธรรมของรัฐ ในการควบคุมพฤติกรรมที่ขัดหลักศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- Aziz, N.A., & Abdullah, A.R. (2016). Islamic Criminal Law in Malaysia: Principles, Development and Implementation. *International Journal of Islamic Thought*, 9(1), 34–42.
- Federal Constitution of Malaysia. (1957). *Article 3(1)*. Kuala Lumpur: Government Of Malaysia.
- Genting Berhad. (2023). *Company Profile*. Retrieved March 20, 2025, From [Https://www.Genting.Com](https://www.Genting.Com)
- Genting Malaysia Berhad. (2022). *Annual Report 2022*. Kuala Lumpur: Genting Group.
- Hefner, R.W. (2009). *Shari'a Politics: Islamic Law and Society in The Modern World*. Bloomington: Indiana University Press.
- Kassim, Y.M. (2008). *The Malaysian Economy: Structure And Development*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa Dan Pustaka.

- Mohd Azmi Abdul Hamid. (2003). *Industri Judi Di Malaysia: Menghalalkan Yang Haram*. Pulau Pinang: TERAS Pengupayaan Melayu.
- Moustafa, T. (2013). *Constituting Religion: Islam, Liberal Rights, and the Malaysian State*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rahim, N.A. (2010). *Moral Arguments Against Gambling in Malaysia: ABIM's Public Statement and The Islamic Moral Economy*. Kuala Lumpur: Muslim Youth Movement Press.
- TERAS Pengupayaan Melayu. (2003). *Industri Judi Di Malaysia: Antara Etika Dan Ekonomi*. Pulau Pinang: TERAS Publications.